عبدالباري جهاني
۲۰۱۹/۰۸/۰۷

ملي وحدت
زموږ د تاریخ په رڼا کي

او همه برخه

له دوستانو سره د انګرېزانو نامردي:

کله چي موهن لال وزیر اکبرخان ته مشوره ورکړه چي انګلیسیانو ته ځان تسلیم کړي او یقین لري چي هغوی به بد ورسره ونه کړي نو اکبرخان ورته وویل چي انګرېزان د اعتماد وړ نه دي. پخپله موهن لال هم په خپل کتاب کي دا خبره، البته په یو څه تاءکید تاییدوي. موهن لال پخپله هم د انګلیسیانو نامردی ته حیران دی او وایی چي موږ فتح جنګ، چي دی یې بېچاره هلک بولي، پر تخت کښېناوه او د دښمنانو په خوله کي مو ورکړ. کله چي اکبرخان له بامیان څخه کابل ته نیژدې سو، فتح جنګ هم میدان خوشي کړ « له کابل څخه په دغه ډول تلواري وتلو، موږ خپل غیرت او زړه ورتوب ونه ښود او خپل عزت مو تر پښو لاندي کړ او خپل ډېر ملګري خانان مو هک حیران پاته کړل. ځیني مشران وه چي موږ د خپل عزت په قول له اکبرخان څخه را بېل کړي وه او ورته ویلي مو وه چي موږ به د هغوی ساتنه کوو. اوس چي له افغانستان څخه وزو زه هغوی ته له شرمه خپل مخ نه سم ښکاره کولای. د دوی سترګي له اوښکو ډکي وې او راته وې ویل چي موږ خپل دوستان وغولول او سزا مو ورکړه. د خپلو وطنوالو سره مو په جنګ واچول او د زمریانو په خوله مو ورکړل. کله چي اکبرخان کابل ونیوی؛ تول هغه کسان یې شکنجه کړل چي زموږ طرفداري یې کړې وه او په زور یې پیسي ورڅخه واخیستلې. زه به دا یوه معجزه وبولم او دا به د انګرېزانو په حق کي د خدای مهرباني وبولم چي که تر دې وروسته په افغانستان او ترکستان کي څوک د برتانوي حکومت د مقاماتو په قول اعتبار وکړي. موږ هغه هیواد پرېښود چي زموږ تر ټولو زړه ور عسکر پکښي وژل سوي او تباه سوي وه. په عین وخت کي مو خپلو دښمنانو ته پیسي او وسلې ورکړې. او دې ته وایی د برتانیې د پوځ د بایللي شهرت بیرته لاسته راوړل!!! » موهن لال دوهم ټوک ص ۴۹۱

هم د اکبرخان اندېښنه او هم د موهن لال لیکنه حقیقت لري. انګلیسیان نه یوازې پر شفاهي قولونو نه درېدل او خپل دوستان یې تل د بلا خولې ته ورکول بلکه د هغو لیکلو قراردادونو او تړونونو مراعت یې هم نه کاوه چې دوی پخپله لاسلیک کړي او حتی د دوی په خوښه او لمسه منځته راغلي وه.

د ګورنرجنرال ایلین برا سکرتر تي ایچ مدوک د ۱۸۴۲ کال د سپټمبر پر دیارلسمه د کندهار د قواوو قوماندان جنرال ناټ ته د ګورنرجنرال په مستقیم هدایت ولیکل چې شهزاده تیمور باید د جنرال ناټ له پوځونو سره ملګری نه سي بلکه باید د پوځ له هغي برخي سره چې سیند ته پرشا کیږي ملګری سي. ګورنرجنرال شهزاده تیمور ته د هیڅ ډول مرستی ورکولو ته زړه نه ښه کوي او د شاه شجاع له کورنۍ سره مربوطو کسانو ته هم مرسته نه ورکوي.

دغه راز یې جنرال پالک ته ولیکل چې که شهزاده فتح جنګ اوس هم ستا په کمپ کي وي؛ کله چې دغه لیک در ورسیږي او یا ته له هغه سره د تماس نیولو وسیله ولرې نو ستا څخه هیله کیږي چې هغه ته ووایې چې د افغانستان حالات پخپله د هغه هیواد په پاچا او خلکو اړه لري او ګورنرجنرال وایي چې د اعلیحضرت شاه شجاع له مړیني او وروستیو پیښو سره هغه درې اړخیز تړون چې د برتانیي د حکومت، فقید مهاراجا رنجیت سینګه او فقید شاه شجاع ترمنځ لاسلیک سوی وو لغو دی. او ته باید د افغانستان مشرانو ته هر وخت ووایې چې دا د برتانیي دریځ دی. پیپرز نمبر ۴۷۹

د ګورنرجنرال هغه تړون په یاد نه وو چې فقط څلور کاله مخکي رنجیت سینګه، شاه شجاع او ګورنرجنرال لارډ آکلینډ لاسلیک کړی او په هغه کي یې لیکلي وه چې د دې تړون درې خواوې د برتانیي حکومت، مهاراجارنجیت سینګه او شاه شجاع الملک د زړه له کومي له پورته مادو سره موافقه لري. له دې موادو څخه باید په هیڅ توګه انحراف ونه سي. او دا تړون باید د تل لپاره په خپل قوت باقي پاته وي. دا تړون د لاسلیک کېدلو څخه وروسته سمدستي نافذ دی. کوریس پانډینس ص ۲۹۳

دا چې ګورنرجنرال به په دې تړون کي د «تل » کلمه هېره کړې وي، دا خبره د منلو نه ده. البته ګورنرجنرال، په خپله خوښه، د تړون د لغو کولو توان او صلاحیت درلود. ګورنر جنرال له تیمور او فتح جنګ څخه هیڅ کار نه سو اخیستلای. په لوی لاس یې ولې د هغوی مسوولیت قبول کړی او ځانته یې بل جنجال پیدا کړی وای.

پخپله موهن لال ته، چې د انګلیسیانو د جاسوسی په تاریخ کي به د ګوتو په شمېر کسانو د هغه په شان خدمتونه کړي او د انګرېزانو د ګټو د ساتلو لپاره به یې ځان د مرګ خطر ته ورکړی او اور ته اچولی وي، څه ورپېښه سوه؟

ډال ریمپل د موهن لال او د انګلیسیانو د نورو ریښتونو خادمانو د سرنوشت په باب ډېر ښه تفصیل ورکوي.

« هوښسار او پهلوان موهن لال چې د انګرېزانو د قشلي د محاصرې په وخت کي یې د مکناټن لپاره په خپل نامه ډېري زیاتي پیسي پور کړي وې او څه پیسي د یاغیانو د قتلولو لپاره پور کړي او لګولی وې او په ۱۸۴۲ کال کي یې نوري پیسي د انګلیسي بندیانو د خلاصولو لپاره پور کړې او د پور کړو پیسو شمېر یې ۷۹۴۹۶ روپیو ته ورسېدی هیچا پیسي ورنه کړې او د ژوند تر پایه پوري پوروړی پاته سو. هغه د عدالت د غوښتلو لپاره د خپل ملګري منشي شمشاد علي سره برتانیي ته ولاړ... په برتانیه کي یې له ډېرو مهمو کسانو سره ولیدل ډېري مرکې یې وکړې. په برتانیه کي یې په انګلیسي ژبه د امیردوست محمدخان سوانح په دوه ټوکه کي چې ټول نهه سوه مخونه کېدل چاپ

کړه. حتی له ملکي ويکټوريا او شهزاده البرټ سره يې وکتل. مگر د افغانستان جنگ ده ته بلا سو او په ژوند کي يې د ده نور پرمختگ ته خاتمه ورکړه.

کله چي هند ته ستون سو نو د لکنهو او حيدرآباد په ښارونو کي يې په انگليسي دفترونو کي د ترجمانی وظيفه ترلاسه نه کړه. برتانوي مقاماتو اعتماد نه په کاوه او هر وخت به يې ويل چي له ځانه يې دروغ جوړ کړي او چي څه وايی هغسي نه دی. نه يوازي يې په حکومت کي وظيفه پيدا نه کړه له خپلي کشميري پنډت ټولني څخه پردی سو. په ۱۸۵۷ کال کي د ډهلي په پاڅون کي ايله له مرگه خلاص سو ځکه چي خلکو د انگليسيانو د جاسوس په تور واژه. په ۱۸۷۷ کال کي په غريبي او گمنامي کي په داسي حال کي مړ سو چي هم استعمار چيانو او هم يې وطندارانو شړلی وو.

سدوزايی شهزاده گان هم تر دې بهتر نه وه. د ۱۸۴۳ کال د مارچ تر مياشتي پوري دوی ټول په لاهور کي بند پاته وه نه افغانستان ته ستنېدلای سوای اونه يې برتانوي هند ته د داخلېدلو اجازه درلوده. دوی هم لکه خپل پلار چي په لاهور کي د سيکهانو څخه په وهم کي وو چي هسي نه جواهرات يې ورڅخه غلا نه کړي هره ورځ په وېره کي وه. کله چي يې د خپل ماشوموالي کور لوديانې ته د داخلېدلو اجازه ترلاسه کړه نو ورته وويل سوه چي دوی ته به لږي تنخواوي ورکولي کيږي او کورونه به يې هم ډېر واړه وي. د هند په آرشيفونو کي د دوی او د پوروړو تر منځ د دعوو اسناد پراته دي او ټولو په غريبي کي ژوند کاوه. کپتان کولين ميکنزي په خپلو خاطراتو کي وليکل چي دا ډېر زور غواړي چي سړی پخواني شته من او نازولي کسان په داسي بد حالت او نيستي کي وگوري. په دوی کي يوه خپله توره خرڅه کړه او ځانته يې گوله ډوډۍ برابره کړه. د شاه شجاع يوه زاړه درباري ويل چي تمامه ورځ يې له لوږي روژه وي اوکله چي يو څه دال ور ورسيږي نو په کور کي يې جشن وي.

په سترگو ړوند شاه زمان خو درخواستي ورکړه چي د سرهندي په زيارت کي دي د متولي په حيث د ژوند کولو اجازه ورکړه سي مگر د پټيالي راجا اجازه ورنه کړه او کله چي شاه زمان په ۱۸۴۴ کال کي وفات سو نو مهاراجا ايله اجازه وکړه چي د هغه مړی دي د شيخ احمد سرهندي په زيارت کي د خپلي خوښيني څنگ ته، چي د شاه شجاع مېرمن او د امير دوست محمدخان خور وه ښخ سي.» ډال ريمپل ص ص ۴۲۳- ۴۲۴

انگرېز جنرال، چي له دې پېښو څخه څه باندي څلوېښت کاله وروسته په پېښور کي کميشنر وو، د افغان مهاجرينو په باره کي ليکي چي هري خواته گوري نو د کابل، لغمان او جلال آباد له پخوانيو اوسېدونکو سره به مخامخ سي، چي په خواري غريبي لگيا دي او چي پوښتنه ورڅخه وکړې نو د ټولو دا يوه خبره وي چي کله انگليسيانو پر افغانستان باندي يرغل وکړ دوی د هغوی ملگري سول او هغوی له افغانستان څخه تر وتلو وروسته پر سپين ميدان پرېښودل او دغه يې نتيجه سوه. دی ليکي چي په سل گونو دغه راز کسان په راولپنډي، لاهور، امرتسر، ډېره دون، کراچی، کوټه او د پنجاب پر پوله په نورو ځايونو کي سرگردانه کرځي. واربرټن ص ۱۰۵

اميردوست محمدخان د پنجاب د لاري کابل ته ستون سو. د پنجاب مهاراجه شېرسينگه، چي د رنجيت سينگه زوی وو، د هغه ډېر تود هرکلی وکړ. او له لويي بدرگي سره يې د کابل پر لور روان کړ. په کابل کي نواب محمدزمان خان، سلطان احمدخان او نورو سردارانو هر يوه ځان د پاچهی لايق باله او د هغوی تر منځ د اختلاف په نتيجه کي بيرته د لوی داخلي جنگ د پيل کېدلو خطر موجود وو. هغوی لا د خلکو د اذهانو د غولولو لپاره له يوه بل چال څخه هم کار واخيست او هغه دا چي په کابل کي يې داسي آوزه واچوله چي د جهاد لپاره يوه روحاني مشر ته، چي سيد

وي، ضرورت لري او د دي کار لپاره تر ميرحاجي بل وړ سړی نسته او نواب زمان خان ، سلطان احمدخان او پخپله دوست محمدخان به د جهاد لپاره پوځي چاري پر غاړه واخلي. عطامحمد ۱۸۶

اميردوست محمدخان خپل زامن سردارمحمدافضل خان، سردار غلام حيدرخان، سردارشيرعلي خان او سردار محمداکرم خان، ډېر ژر کابل ته ولېږل او د هغوی له رسېدلو سره د اميردوست محمدخان د مخالفينو قوت کمزوری سو او هغه ته د قدرت نيولو لاره هواره سوه. کاتب ص ص ۱۹۲-۱۹۳

اميردوست محمد خان، د امين الله خان لوګري او طره باز خان په شمول، له ټولو هغو قومي مشرانو څخه چي د انګرېزانو پر ضد د غزا په وخت کي يې مالونه او غنيمتونه ترلاسه کړي وه، د خزاني د ډکولو او د حکومتي چارو د تنظيمولو په منظور، په زرهاوو روپۍ حصول کړې او حکومتي چاري يې پيل کړې. عطامحمد ص ۱۸۶

په دې توګه د افغان او انګليس لومړی جنګ، چي څه کم دری کاله يې دوام وکړ، د افغانستان د پايتخت په شمول د ښارونو او کليو په تباهی، د زرهاوو افغانانو په قربانی او پخپله د انګرېزانو په بدنامی پای ته ورسېدی.

مشهوره خبره ده چي وايی کله چي د برتانوي هند ګورنر جنرال لارډ الينبرا دوست محمدخان ته د مخه ښې مېلمستيا کړې وه او عسکري رسم ګذشت يې ورته تېراوه نو امير هغه ته مخ ور واړاوه او پوښتنه يې ورڅخه وکړه چي تاسي ته خدای دونه نعمتونه او دونه آباد ملکونه او ثروتونه درکړي دي. تاسي زموږ له نيسمتن هيواد څخه چي ټول وچ غرونه او دښتونه دي څه غوښتل؟

د لمړی برخی تر شپږمه برخه د لوستلو د پاره پر لاندنی «لينکونه» باندی «کليک» کړی

http://www.arianafghanistan.com/UploadCenter/jahani_a_b_mili_wahdat_de_taarikh_paronake_١.pdf

http://www.arianafghanistan.com/UploadCenter/jahani_a_b_mili_wahdat_de_taarikh_paronake_٢.pdf

http://www.arianafghanistan.com/UploadCenter/jahani_a_b_mili_wahdat_de_taarikh_paronake_٣.pdf

http://www.arianafghanistan.com/UploadCenter/jahani_a_b_mili_wahdat_de_taarikh_paronake_٤.pdf

http://www.arianafghanistan.com/UploadCenter/jahani_a_b_mili_wahdat_de_taarikh_paronake_٥.pdf

http://www.arianafghanistan.com/UploadCenter/jahani_a_b_mili_wahdat_de_taarikh_paronake_٦.pdf

*** *** ***

ملي وحدت زموږ د تاريخ په رڼا کي (اوهمه برخه)
jahani_a_b_mili_wahdat_de_taarikh_paronake_٧.pdf